

Posudek disertační práce

Název: Sdílená péče v rodině s dítětem se zdravotním postižením v ČR

Autorka: Mgr. Veronika Kocourová, MBA, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, studijní program: Speciální pedagogika

Oponentka: doc. PhDr. Adéla Mojžíšová, Ph.D.

Autorka disertační práce se zaměřila na velice aktuální problematiku, která v současné době rezonuje v české společnosti, ale je i významným tématem ve všech zemích nejen Evropské unie. Téma disertační práce je v souladu se studovaným programem a jako její hlavní cíl si autorka stanovila analyzovat podobu sdílené péče v rodinách s dítětem se zdravotním postižením v ČR v kontextu platných legislativních rámců z pohledu rodinných pečovatelů a charakterizovat vliv neformální péče na pečující rodiče. Disertační práce je zpracována na 171 stranách, obsahuje seznam použitých zdrojů, seznam zkratk a přílohu. Celkový rozsah práce je 207 stran.

Péče o děti s postižením je pro rodiny často celoživotní úkol a nároky na tuto péči se v průběhu času proměňují. Studentka problematiku pojala velice komplexně a v teoretické části disertační práce popsala současný stav pečování a role pečovatele a téma ukotvila do historických, filozofických, lidskoprávních a sociodemografických východisek. Nedílnou součástí teoretické části je také popis multidisciplinarity v péči o dítě se zdravotním postižením a jejích aktérů. Legislativní rámce péče identifikovat autorka dle oblastí a zpracovala ucelený vhled do problematiky sdílené péče. Teoretickou část autorka propracovala velice podrobně, identifikovala souvislosti a operacionalizovala pojmy pro následnou výzkumnou část disertační práce. Pro tu si zvolila kvalitativní výzkumnou strategii, metodu zakotvené teorie, techniku polostrukturovaných rozhovorů a stanovila si dvě výzkumné otázky:

VO1: Jakou podobu má v praxi sdílené péče o dítě se zdravotním postižením z pohledu pečujících rodičů v současném nastavení systému péče v ČR?

VO2: Jak neformální péče v kontextu sdílené péče o dítě se zdravotním postižením ovlivňuje pečující rodiče?

Pro realizaci výzkumu byl autorkou vytvořen polostrukturovaný rozhovor, který obsahovala celkem dvacet devět otevřených otázek mapujících zkušenosti rodin s dětmi se zdravotním postižením v kontextu sdílené péče. Otázky byly zaměřené na oblasti charakteristiky dítěte;

socioekonomického statusu rodiny a státní podpory; podoby multidisciplinární spolupráce; zkušeností s intervencí speciálního pedagoga v péči z pohledu neformálních pečujících; nároků péče na pečující; služeb; možností podpory pečujících ze strany státu; vztahů a psychohygieny. Komunikačními partnery byli pečující rodiče o děti se zdravotním postižením ve věku od 6 do 26 let, kteří pečovali o děti se zdravotním postižením v domácím prostředí a jejichž děti byly v době sběru dat zapojené ve výchovně vzdělávacím procesu. Autorka si stanovila celkem 8 kritérií záměrného výběru výzkumného vzorku. Na začátku výzkumu si autorka stanovila celkový počet zapojených rodin. Tento cílový vzorek činil dvacet rodin. Realizované rozhovory byly následně autorkou výzkumu kódovány pomocí techniky „tužka x papír“, poté proběhlo otevřené kódování a kategorizaci kódů. Data byla dále zpracována metodou axiálního kódování. Studentka vytvořila paradigmatický rámec vztahů, který umožnil stanovit základní analytickou linku a pomohl nalézt vztahy a uspořádání jednotlivých kategorií subkategorií a definovat centrální kategorii. Následovalo selektivní kódování a vznikl paradigmatický rámec vztahů selektivního kódování.

Následně se autorka zaměřila na interpretaci výsledků v kontextu formální péče, pomoci a koordinace, v kontextu rodiny jako systému a v neposlední řadě v kontextu rodičovských kompetencí. Následuje rozsáhlá diskuse, kterou studentka členila dle stanovených dvou výzkumných otázek, svá zjištění jako odpovědi na výzkumné otázky následně komparovala s odbornou literaturou. Identifikovala stále převažující neformální péči, absenci dostatku služeb formální péče. Dále absenci koordinovaného přístupu odborníků z oblasti sociální, zdravotní, a vzdělávací, kdy tuto koordinaci suplují často rodiče. Dále identifikovala dopady dlouhodobá neformální péče a jejich vliv na vztahy mezi rodiči, dále na vztahy v širší rodině, a to vztahy mezi rodiči a zdravými potomky, a na vztahy mezi prarodiči a pečujícími rodiči, ale také na vztahy mimo rodinu, v širší sociální skupině. V neposlední řadě autorka disertační práce identifikoval limity realizovaného výzkumu. Studentka naplnila cíl své disertační práce a prokázala dovednost vědecky zpracovat společensky významné téma sdílené péče v rodině s dítětem se zdravotním postižením.

Klíčová zjištění a závěry disertační práce autorka promítla v závěru své disertační práce do doporučení pro rozvoj sdílené péče o děti se zdravotním postižením v ČR, pro rozvoj dalších výzkumných aktivit v tomto tématu a poukázala na absenci koordinované přístupu v péči o tyto děti jako systémový nástroje sociální ochrany v ČR.

Disertační práce Mgr. Veroniky Kocourové, MBA splňuje všechny požadavky kladené na tento typ prací, a proto ji doporučuji k ústní obhajobě a navrhuji klasifikaci výborně.

V Soběslavi dne 21. srpna 2024

Adéla Mojžíšová